

Goede voorbeelden van transitiezorg: ervaringen van jongvolwassenen

Jane Sattoe, Jobert Sturm en AnneLoes van Staa (Kenniscentrum Zorginnovatie, Hogeschool Rotterdam)

Het project

Kenniscentrum
Zorginnovatie

Er is in Nederland al ruime ervaring opgedaan met interventies om transitiezorg structureel beter vorm te geven. Toch worden deze interventies nog lang niet overal toegepast en bestaat er grote variatie in de zorg die jongeren tijdens hun overgang naar de zorg voor volwassenen ontvangen, ook binnen één ziekenhuis en binnen één specialisme. Jongeren, ouders én zorgverleners geven aan dat zij behoefte hebben aan betere afstemming en voorbereiding. Daarom is recent een **Kwaliteitsstandaard Transitiezorg** ontwikkeld, onder begeleiding van het Kennisinstituut Federatie Medisch Specialist. In de Kwaliteitsstandaard worden aanbevelingen gegeven voor goede transitiezorg en worden ook handvatten en een stappenplan aangereikt.

Het project **'Verpleegkundigen geven het goede voorbeeld voor transitiezorg'** ondersteunt de implementatie van deze Kwaliteitsstandaard door een concrete beschrijving van de **werkzame elementen** van transitieprogramma's op te leveren. Daarvoor zijn zes bestaande **transitiepoli's** geselecteerd en in kaart gebracht hoe deze functioneren (Box 1). Deze transitiepoli's hanteren allemaal drie **essentiële interventies** voor transitiezorg: 1) Warme overdracht, 2) Individueel transitieplan (bijv. Ready Steady Go) en 3) Verpleegkundige transitiecoördinator. Tegelijkertijd zijn de routes die jongeren afleggen wel verschillend. In deze fact sheet laten we zien wat de **ervaringen van jongeren** op deze geselecteerde transitiepoli's zijn.

Ervaringen van Jongvolwassenen

Om de ervaringen van jongvolwassenen die op de geselecteerde transitiepoli's behandeld zijn te achterhalen, hebben we een vragenlijstonderzoek uitgevoerd. Jongeren die in de afgelopen drie jaar zijn overgestapt van de kinder- naar de volwassenenzorg zijn uitgenodigd om de vragenlijst in te vullen. 27% van de uitgenodigde jongeren gaf hier gehoor aan.

Iets meer dan de helft van de respondenten was man (56%) en de gemiddelde leeftijd was 20 (SD±1,5). Gemiddelde leeftijd ten tijde van de overstap van kinder- naar volwassenenzorg was 18 (SD±1,2). De meeste jongvolwassenen woonden nog bij hun ouders (85,5%).

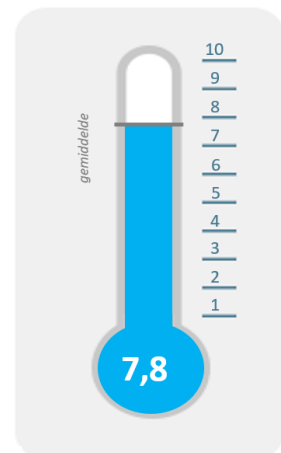

Box 1. Geselecteerde Transitiepoli's

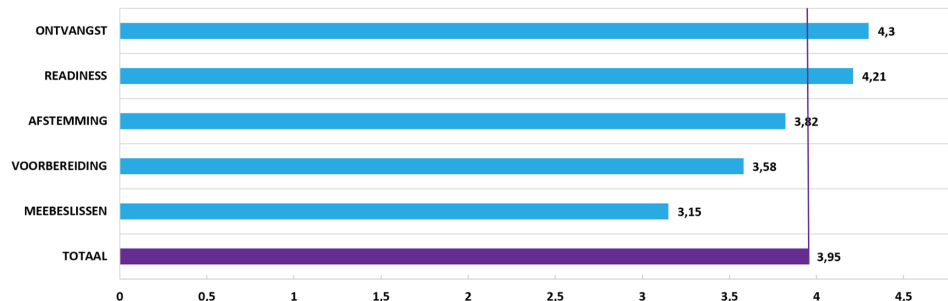
Amsterdam UMC - Hemofilie
Amsterdam UMC - Sikkkelcelziekte
Catharina Ziekenhuis - Inflammatoire darmziekten
Erasmus MC - Endocrinologie
Maasstad Ziekenhuis - Diabetes
Radboudumc - Immunologie

1. Het totale transitieproces scoort hoog, maar afstemming en meebeslissen kan beter

- Het gemiddelde rapportcijfer voor het totale proces rond de overgang is 7,8 (SD±1,5) (Figuur 2).
- Jongvolwassenen voelden zich vaak klaar voor de overstap en waren positief over de ontvangst in de volwassenenzorg (Figuur 3).
- Jongvolwassenen zijn minder positief over de voorbereiding op de transfer en ook de afstemming in werkwijzen en behandeling tussen kinder- en volwassenenzorg kan beter (Figuur 3).
- Jongvolwassenen zijn het minst tevreden over het meebeslissen over het tijdstip waarop en de locatie waarnaar de overstap plaatsvindt.
- Een hogere tevredenheidsscore hangt sterk samen met goed ervaren afstemming tussen kinder- en volwassenenzorg ($r=.75$) en een goede ontvangst in de volwassenenzorg ($r=.68$) ($p<.01$).

Figuur 2. Rapportcijfer totale proces van transitie

Figuur 3. Gemiddelde scores op Transfer Experiences Scale (TES), totaal en subschalen¹

2. De verpleegkundige/verpleegkundig specialist is belangrijk in transitiezorg

- Het vertrouwen in de zorgverleners is hoog, zowel in kinder- als volwassenenzorg.
- Jongvolwassenen zijn erg positief over de rol van de verpleegkundige/verpleegkundig specialist in transitiezorg (Figuur 4).
- De verpleegkundige/verpleegkundig specialist wordt het meest gewaardeerd op 'het bewaken van de gezondheid en aandoening' en op 'het stimuleren van zelfstandigheid in het omgaan met de aandoening' (Figuur 4).
- Verpleegkundigen/verpleegkundig specialisten scoren minder als het gaat om 'zorgen voor goede samenwerking met hulpverleners buiten het ziekenhuis (huisarts, school, team jeugd, GGZ etc.)' en 'het begeleiden van ouders' (Figuur 4).
- Een hogere score op 'opkomen voor belangen van jongeren' ($r=.54$), 'luisteren naar hun ervaringen en problemen in het dagelijkse leven' ($r=.52$) en 'zorgen voor een goede samenwerking binnen het team van zorgverleners' ($r=.52$) hangt samen met meer vertrouwen in de verpleegkundige/verpleegkundig specialist van de kinderzorg ($p<.01$).
- Een hogere score op 'het actief betrekken van jongvolwassenen bij hun zorg en besluiten daarover (samen beslissen)' ($r=.55$), 'opkomen voor belangen van jongvolwassenen' ($r=.55$) en 'zorgen voor een goede opvang in de volwassenenzorg' ($r=.57$) hangt samen met meer vertrouwen in de verpleegkundige/verpleegkundig specialist van de volwassenenzorg ($p<.01$).

Figuur 4. Hoe tevreden ben jij over de rol van de verpleegkundige / verpleegkundig specialist als het gaat om...

Conclusie

Jongvolwassenen zijn positief over de zorg op de transitiepoli's die geselecteerd waren als goede voorbeelden van transitiezorg. Het gemiddelde rapportcijfer is hoog, maar er lijkt ook wel ruimte voor verbetering te zijn met name als het gaat om het betrekken van jongeren bij hun zorg en besluiten daarover. De rol van de verpleegkundige/ verpleegkundig specialist in transitiezorg is belangrijk. De verpleegkundige/verpleegkundig specialist wordt met name gewaardeerd voor de spilfunctie die zij kan vervullen in het team en de aandacht die zij kan hebben voor de wensen en behoeften van jongeren gerelateerd aan het dagelijkse leven met hun aandoening.

De nieuwe **Kwaliteitsstandaard Transitiezorg** noemt vier kerninterventies voor transitiezorg: 1) warme overdracht, 2) transitiecoördinator, 3) individueel transitieplan en 4) verlengd eerste consult in de volwassenenzorg. Op www.opeigenbenen.nu staan deze kerninterventies uitgewerkt met praktische tips voor de implementatie. De verpleegkundige/verpleegkundig specialist kan hier een belangrijke rol bij spelen.

Producten

Dit project heeft verschillende handige producten voor de praktijk opgeleverd alle producten zijn **hier** te vinden.

transitie
toolkit

De Transitie Toolkit is vernieuwd! De tools uit deze Transitie Toolkit zijn interventies, instrumenten en initiatieven die bijdragen aan de verbetering van de transitiezorg voor jongeren met een chronische aandoening. De tools zijn nu ingedeeld naar de periode dat zij ingezet kunnen worden namelijk: voor de overstap, tijdens de overstap en na de overstap. Daarnaast zijn er tools die gedurende het hele transitieproces worden ingezet zoals een transitiecoördinator en het gebruik van een individueel transitieplan zoals Ready Steady Go of de Groei-Wijzer. Ook is een indeling gemaakt naar essentiële tools en 'nice to have' tools. Deze indeling is voortgekomen uit een inventarisatie onder bijna honderd experts in transitiezorg. Met het implementeren van de essentiële tools die de Kwaliteitsstandaard aanbeveelt maakt je team in ieder geval een goede start!

podcast

Podcast Goede Voorbeelden van transitiezorg. Er is een podcastserie gemaakt voor professionals die aan de slag willen met het verbeteren van hun transitiezorg. Er komt onder andere aan bod wat goede transitiezorg is, wat de ervaringen met transitiezorg zijn, hoe de kerninterventies worden ingezet bij de goede voorbeelden en de ontwikkeling van de Kwaliteitsstandaard Transitiezorg.

transitie poli

Zeven-stappenplan voor het opzetten van een transitiepoli

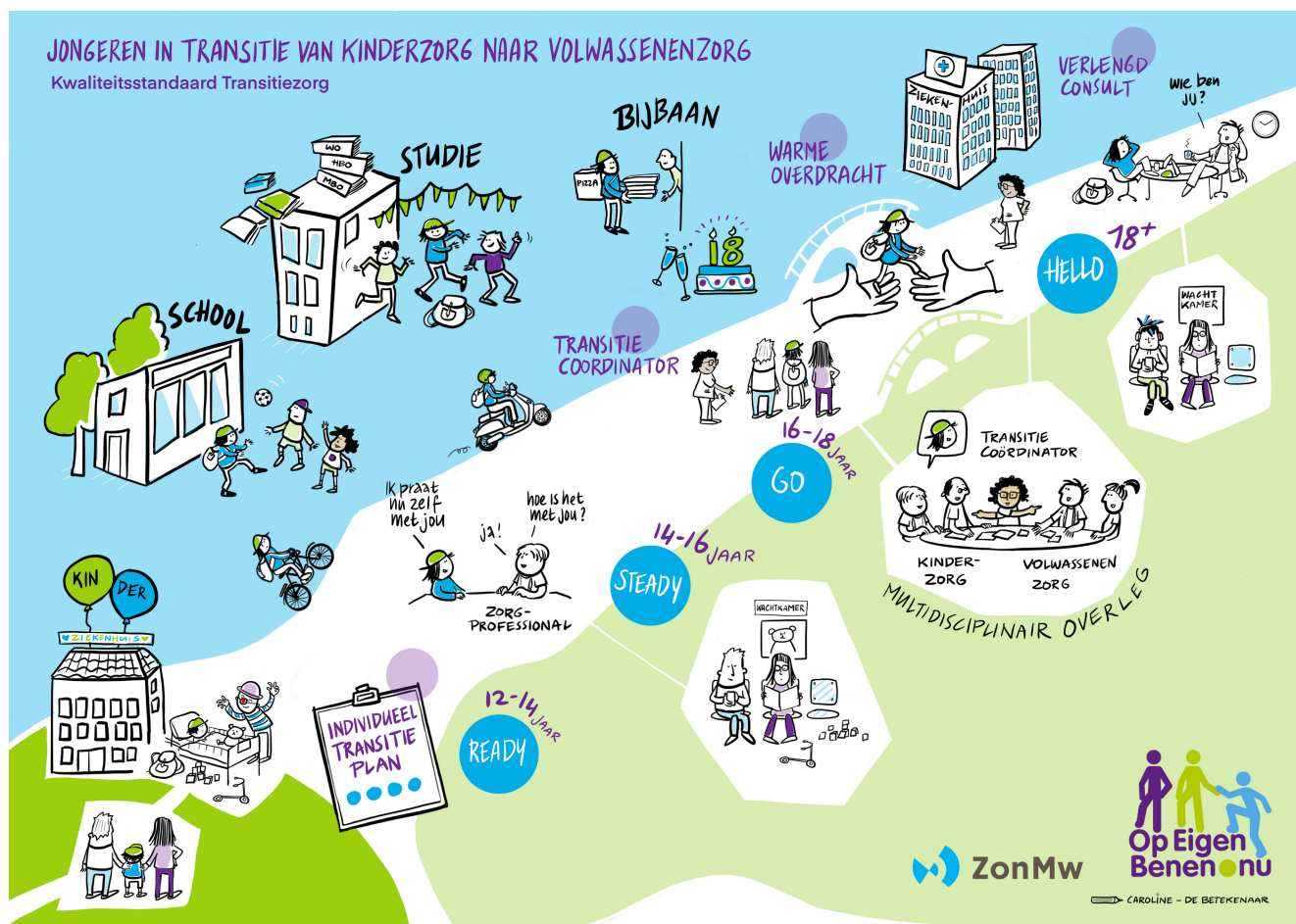
Het zeven-stappenplan geeft richting aan het verbeterproces van transitiezorg in ziekenhuizen, revalidatiecentra en andere instellingen. De volgende vragen staan hierbij centraal: Waar staan we nu? Wat is onze visie op transitie? Welke doelen stellen we? Welke interventies zijn mogelijk? Welke keuzes maken we? Hoe monitoren we de voortgang van het verbeterproces? Hoe communiceren en borgen we de verbetering? Het stappenplan verwijst waar nodig naar verschillende beschikbare interventies (tools) in de Transitie Toolkit.

praatplaat

Praatplaat Transitiezorg

De Praatplaat Transitiezorg is een illustratieve weergave van de weg die een jongere aflegt van kinder- naar volwassenenzorg en van kindertijd naar volwassenheid. De plaat kan gebruikt worden om uit te leggen wat transitie inhoudt, zowel met collega's als met jongeren en hun ouders. De Praatplaat staat hieronder en is tevens te downloaden op onze website.

ZonMw

Op Eigen Benen • nu

CARDLINE - DE BETEKENAAR

Contact:

Hogeschool Rotterdam, Kenniscentrum Zorginnovatie
opeigenbenen@hr.nl
www.opeigenbenen.nl

Kenniscentrum
Zorginnovatie